

— „... Och daar heb ik eigenlijk nooit veel over nagedacht. Als men rondkijkt op industrieel gebied dan dient het beroep op vaderlandsliefde meestal om de beurzen van staat of particulieren te openen voor zwakke zaken. Ik zou haast zeggen: Dikwijls zie ik er meer misbruik van gemaakt dan een goed gebruik”.

„Dus een prikkel om niet achter te blijven bij anderen ziet u er niet in?”

— „Wel... ik wou dat u mij eens een voorbeeld noemde...? Geloof u zelf dat er veel uit vaderlandsliefde tot stand komt dat zonder vaderlandsliefde, als het handel en nijverheid geldt, uit winstbejag er niet zou zijn gekomen?”

„Nu... ik moet bekennen dat ik niet geloof dat b. v. een nieuwe stoomvaartlijn uit pure vaderlandsliefde wordt opgericht. Maar ik stel mij voor dat de vaderlandsliefde daarbij zóó in het spel is: In de pers en in vergaderingen, in 't publiek dus, gaat het nationale gevoel roepen om zulk een nieuwe stoomvaartlijn en dat vestigt de aandacht van kapitalisten op de mogelijkheid van 't geval.”

— „Ja... ik geloof ook wel dat enkelen in zulke zaken uit vaderlandsliefde handelen... Zoo iemand als Prins Hendrik bijvoorbeeld, wiens naam zóó verbonden was met het land...”

„... Maar ik houd niet van groote woorden en ik merk zoo dikwijls dat „vaderlandsliefde” als een groot woord wordt gebruikt.”

* * *

Nog vroeg ik den heer van Houten wat hij dacht van „kunst, als regeeringszaak,” b. v. in den vorm van Staatssubsidie aan arme kunstenaars...

— „Naarmate de Staat dat meer doet, rekenen particulieren er zich minder toe verplicht. En ik zie het liever door particulieren doen. Staatsbemoeiing kan bovendien aanleiding geven tot favoritisme...”

„Dat kan bij kunstbescherming van particulieren ook.”

— „Jawel maar dan is de richting niet zoo constant; er is minder gevaar dat het voortdurend in dezelfde richting kwaad blijft doen... En dan: Dit is ook een van die zaken waarin het officieele slecht bestaanbaar is met de noodige vrijheid. Zoo'n *Prix de Rome* in Frankrijk bijvoorbeeld, zou die wel veel talenten te voorschijn hebben gehaald? Of zouden daardoor niet meer talenten onderdrukt zijn, doordien ze in een bepaalde richting moesten werken? Op kleinere schaal geldt dit ook voor ons land.

„Het is overigens wel moeilijk: Het talent kan niet buiten onderricht maar het onderricht moet niet zooveel invloed hebben dat de zelfstandige uitingen van talent worden onderdrukt. Dit is wel een van de moeilijkste vraagstukken die er zijn.”

„U sprak zoeven van favoritisme... Ik heb wel eens de meening hooren verkondigen dat een regeeringspersoon, om zelfs den schijn van favoritisme te ontgaan, juist *niet* zijn vrienden en bekenden moest benoemen...?”

— „Dat zie ik niet in. Als regeeringspersoon kan men den valschen schijn nooit voorkomen. Er zijn menschen die familieziek zijn en den Staat